

Leto IX.

Številka 5.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

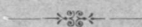

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvene obvezanosti (Dalje.)	129
2. O popravkih po tiskovnem zakonu (Dalje.)	131
3. XXX.: O igri	138
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Določbe §-ov 24. do 26. zakona z dne 16. maja 1875, št. 69. drž. zak. ne veljajo za postopanje pri zemljeknjižnih odpisih	142
b) Vsprejem fakture (računa) z zaznamko: „Plača se v X“ ustanovi „forum contractus“, čeravno je bil prejemnik podvržen pri vsprejemu računa podsodnosti X in se je še le pozneje preselil. (§ 43. zakona z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak.)	144
c) Trenutek v katerem se vloži zemljeknjižna prošnja, odločiven je za njeno rešitev	148
d) Civilni sodnik sme v odškodninski pravdi poškodovalcu šteti v krivdo tudi okolščine, katere niso temelj kazenski razsodbi, na podlagi katere toži zasebni udeleženec. — Razdelitev odškodnine med poškodovalcem in poškodovancem (§ 1304. obč. drž. zak.). Povračitev pravnih stroškov v takem slučaju (Konec)	151
e) V potrdilu nadvarstvene oblasti navedena zahteva, da se mora zavarovati tirjatev na prvem mestu, nima nobenega vpliva na veljavnost zadolžnice	154
Kazensko pravo:	
Prestopek zanemarjenja dolžne paznosti po členu III., št. 1. in 5. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak. ni zgolj oficijalen delikt	155
5. Književna poročila	156
6. Razne vesti	157
7. Pregled pravosodstva	159

O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

V.

Viri naravstvene obvezanosti: človeška volja.

Virov obvezanosti je sicer mnogo, a samo jeden sme se imenovati uprav naravstven; ta je razum, spremljevan od volje, storiti svojo dolžnost. Družba razuma in nagiba zove se človeška volja. Iz tega čuvstva izhaja tudi naravstveni čin. Naravstven je nagib (povod) k dejanju samo takrat, kedar izhaja iz središča vsega naravstvenega življenja: iz osebnosti t. j. iz sodelovanja vseh telesnih in duševnih opravil osebe. Jedino taka obvezanost se soglaša z naravstvenimi zahtevami. Tako tudi Kant vso „naravstveno ceno dejanj“ posaja v „povoljenje“ (mišljenje).¹⁾ Prvi in najpriprostejši nagib pa prihaja iz notranjosti človeške narave ali pa iz srečnih slučajev posredstva, po kojih se čuvstvo obvezanosti vzbudi ali pa ohrani. Takošen nagib je sicer samó početek jasnega razuma in samó temna volja za izpolnovanje kake dolžnosti, a naravstvo je srečno, ako to čuvstvo sploh še klije v duši človeka. Taki temni nagibi k dobremu so nalik iskrice, iz katerih se dá podnetiti uže ugašajoči naravstveni žar za dobro. Pri večini ljudij se čini porajajo iz temnih nagibov, a samó pri veliki manjšini iz jasnega razumevanja in čistega pojmovanja dolžnostij. Sicer prehaja pa tudi najbolj razvito naravstveno delovanje in pojmovanje v taka čuvstva, katera prevladujejo vsega človeka v mišljenji in dejanji. Gorko naravstveno čuvstvovanje je tudi močnejše nego hladno preudarjanje z razumom in glavo. Nagibi, bodi-si prirojeni, bodi-si prisvojeni po razumu so vsekakor poročstva svežega naravstvenega duha. Nekoji naravstveniki postavljajo je celo na najvišje mesto, kar se mi pa vidi pogibeljno, ker čuvstva so vendar-le začasna

¹⁾ Kritik der praktischen Vernunft. St. 177, pri Kirchn.

(mimogredoča), razum pa in sod najstalnejše svojstvo. Gotovo ceni Dühring previsoko nagibe, trdè, da „nagonom in čuvstvom“ pripada v naravstvu najvišje mesto.¹⁾

Najčistejši vir naravstvene obvezanosti je človeška volja, ono telesno-duševno svojstvo nagibanja, koje spremlja vsa duševna opravila: čuvstvo, nagon, čute in pomišljenja. Po volji stoprav možno je naravstveno dejanje. Močnejše od volje ni nobeno svojstvo človeške duše; niti vnanji pritisek ne opravi jednakega učinka pri človeku. Po nuji ali sili izvabijo se sicer človeku vnanji opravki, a nikoli trdno naravstveno pomišljevanje in stalna dejateljnost (dejalnost). Uprav na pravnem terišču človeškega delovanja dokazalo je izkuvstvo, da čim stroži so zakoni in čim ostrejšè so kazni, tem več je prestopkov in zločinstev. Iz tega se vidi nemožnost, da bi se spreobrnila siloma človeška narav. Menda sila in nuja več opravi pri suženjskih duhovih, da - si tudi tem ne izvablja kreposti; v izobraženej družbi človeškej je sila samo drugovrstno in nedostatno sredstvo naravstvenega izboljševanja.

Tako sodi tudi Wundt.²⁾ Krivo gotovo je tudi v tem oziru Schopenhauer-eva mišljenja, ki méni: „Brez sile zakonov in brez prisiljenja po državljanskej časti bila bi na dnevnem redu zločinstva (plenjenje, zloba i. t. d.).“³⁾

Da je družba človeška boljša nego njen glas, kaže najbolje njen obstanek. Da, sila je gotovo potrebna, da odvráča od zlega, a k izvrševanji dobrega in plemenitega, sploh naravstvenosti, treba trdne in prave volje, ako je družba sploh napredna v dobrem in pristopna blagemu. Samo iz notranjega nagiba možen je naravstveni ohranek in obstanek. Takošna obvezanost nikakor ni bleði pojem ali senčna namisel, nego je živ, priganjajoč nagib k naravstvenosti. Prava sila k dobremu ne prihaja torej od nikoder razven iz duševne notranjenosti, iz lastnega samosilja, kar povdarja lepo H. Spencer.⁴⁾

Jednako trdi Kant, da se ima pridruževati „razumu“ še „volja“ kot nagon; samo da odvráča in proganja Kant vsa „na-

¹⁾ Wert des Lebens. 1877. Str. 70. nasl.

²⁾ Ethik, 1886. Str. 490.

³⁾ Die beiden Grundprobleme der Ethik, 1841. Str. 198.

⁴⁾ Thatsachen der Ethik, 1879. Str. 144.

gibanja“ (nagnenja) in vsa „čuvstva“ v naravstvenosti,¹⁾ o čemur mu je dobro odgovarjal Fr. Schiller v svojih distihih.

Takošna volja pa je možna pri dvojih pogojih: pri telesnem in ob jednem duševnem zdravji; kajti osebnost je iz teh dveh življev zložena poedinost. Telo imeti mora tako „spravljenje“ (organizacijo, ustroj), da deluje popolnoma redovito in pravilno, torej praviloma čuti, čuvstvuje, pomišlja, vóli in dela, ter ni pretrgano po nijednem pogrešku v svojem delovanji. Ta nepretrganost spravnega dela pokazuje se najbolje v možnosti, kako namisel (idejo) od pomišljene svrhe izvrševati do samega čina. Da je zdrava ta sprava, je razvidno iz moči, zavedati se svojih domišljenih in nedomišljenih t. j. samotvornih ali od volje neodvisnih činov, tako da oseba ve in zna razločevati čine, katere je nameraval, in svoje samohotne čine. Telesne hibe in nedostatki dohajajo v naravstvu samo tedaj v ozir, kadar motijo duševna opravila; ne izključuje pa vsak vnanji nedostatek in vsaka hiba telesa duševnega opravila. Hroma noga, izbito oko, celó razklana lobanj še ne zaprečujejo in ne zabranjujejo naravstvene obvezanosti in zamere. (Dalje prih.)

¹⁾ Prim. Kritik der praktischen Vernunft. Str. 172 in 173 in op. v Kirch. izdaji.

O popravkih po tiskovnem zakonu.

(Dalje.)

4. Glede mesta, na katerem se ima ponatisniti popravek, niso prejšnji avstrijski tiskovni zakoni ničesar določevali. Skušnja je pa učila, da je takšna določba nujno potrebna.

Hoteč odpomoči temu nedostatku, določuje obstoječi tiskovni zakon, da se mora vsprejeti popravek „glede mesta uvrstitve“, kakor tudi glede tiska (črk) na popolnoma tisti način, kakor je bil natisnen članek, ki se ima popraviti.

Navedeno zakonovo besedilo ni povsem jasno. Judikatov o njem nimamo, in tudi komentatorji tisk. zakona molče skoro o tem vprašanji.¹⁾ A niti viri k obstoječemu tisk. zakonu nam ga ne pojasnijo popolnoma, vendar je pa iz njih razvidno, da se je pri sklepanji obstoječega tiskovnega zakona pripisovala prednosti mesta neka posebna važnost.

Vladna predloga k obstoječemu tisk. zakonu je namreč zahtevala v §-u 15., da se mora vsak uradni popravek vsprejeti na prvem mestu lista. Poslanska zbornica se je pa temu protivila in vsled tega uživajo uradni popravki glede mesta uvrstitve jednako pravico s popravki zasebnih udeležencev.

Vsekakor sledi iz navedenega zakonovega določila nedvomno, da se mora ponatisniti popravek v onej rubriki, kjer je bil natisnen spis, ki se popravlja.

Dvomiti bi se dalo le — izvzemši uvodnega članka — na katerem mestu (prostoru) perijodične tiskovine sploh oziroma na katerem mestu rubrike se mora vsprejeti popravek?

Najstrožja interpretacija navedenega zakonovega besedila je, da bi se moral vsprejeti popravek na ravno tistem mestu lista, kjer je bil natisnen spis, ki se popravlja. — V praksi se interpretuje zakon šestokrat v navedenem zmislu. To pa le zaradi tega, ker se prezira velevažno in od zakonodavca gotovo ne brez premisleka pridejano besedico „*u v r s t i t e v*“. Ako bi bila navedena interpretacija prava, potem bi smelo trditi, da je napominani pridevek popolnoma nepotreben.

Z besedico „*u v r s t i t e v*“ hotel je zakonodavec namreč zaprečiti, da bi se zakon v onem strogem, za uredništvo prenadležnem, smislu razumel, in je ž njo ob jednom podelil uredniku

¹⁾ Frühwald: Praktisches Handbuch für die strafgerichtliche Wirksamkeit der k. k. Bez. Gerichte in Uebertretungsfällen, Wien, 1874, pravi o tem vprašanji le doslovno: „Die Art, in welcher die Berichtigung aufzunehmen ist, ist im Gesetze genau und deutlich bestimmt.“ — Liszt: Lehrbuch des österr. Pressrechtes, Leipzig. 1878, str. 180: „Dem vernünftigen Ermessen muss es überlassen bleiben hier die richtige Grenze zwischen einer Umgehung des Gesetzes einerseits, einer übermässigen Belästigung der Presse anderseits, im einzelnen Falle zu finden. — Zadnjič urinila se je neljuba pomota, da se je letnica Lisztove knjige napačno (1863 mesto 1878) navedla, kar se naj blagovoli popraviti.

perijodične tiskovine, zanašajoč se, da ne bode zlorabil njegove dobrohotnosti, neko, seveda po navedenih načelih tisk. zakona omejeno prostost. — Vsled te prostosti sme urednik perijodične tiskovine poslani mu popravek glede na spis, ki se popravlja toliko bolj za de j natisniti (uvrstiti), kolikor to zahteva slučajna dolžina pred njim tiskanih spisov. — Jeli urednik se odzval zakonovemu določilu, oziroma je-li dolozno prekoračil po zakonu mu dano prostost, razsodil bode popravljatelj, oziroma sodnik glede na navadne razmere dotičnega lista in druge konkretne okoliščine prav lahko. — Prvo navedena interpretacija velja torej le za uvodni članek.

Kar se pa uvrstitve popravka v rubriki tiče, se ne moremo nikakor zlagati z Lisztovim mnenjem,²⁾ ki prepušča v v tem obziru uredniku, da sme kar samovoljno postopati. To mnenje kljubuje ne le besedilu, nego tudi vsem navedenim neovrgljivim in od Liszta pripoznanim načelom tiskovnega zakona. Ako bi bila Lisztova trditev umestna, potem bi zakon sam dal uredniku najpripravnije orožje v roko, da bi vsak čas lahko uničil njegov namen. Kaj tacega se pa o zakonodavcu, ki izrecno zahteva, da se ima natisniti popravek na popolnoma tisti način, kakor je bil natisnen članek, ki se popravlja, nikakor ne more misliti.

Glede mesta uvrstitve popravka v rubriki sami t. j. glede vprašanja se li ima ponatisniti popravek na prvem ali drugem mestu i. t. d. v dotični rubriki se torej ne sme jednako pravnost med popravkom in spisom, ki se popravlja, nikakor krčiti. Kar se pa tiče prostora uvrstitve popravka v posameznih rubrikah glede na list sploh, velja to, kar smo rekli uže preje v tem oziru.

Tiskovni zakon hotel je torej s svojim določilom ravno to zaprečiti, kar smatra Liszt dovoljeno. Vsaj je bila tudi ravno

¹⁾ Liszt, 1878, str. 180: „So wird es wohl nothwendig sein, dass die Berichtigung in derselben Rubrik abgedruckt wird, in welcher die erste Mittheilung gebracht wurde, ohne dass es erforderlich wäre, der Berichtigung auch in Bezug auf die Reihenfolge der Notizen innerhalb dieser Rubrik dieselbe Stellung einzuräumen, welche die zu berichtigende Mittheilung inne hatte.“

tendenca urednikov, da so potiskali popravke kolikor mogoče na konec lista, povod, da se je vsprejela navedena določba v obstoječi tisk. zakon. Iz navedene tendence urednikov, mora se pa a contrario sklepati, da jim ni vse jedno, morajo li ponatisniti popravek na prvem in drugem mestu v dotični rubriki. Tudi se ni še nikoli prigodilo, da bi bil urednik ponatisnil popravek na prvem mestu, akoravno je bil dotični spis na drugem mestu. Razvidno je torej, da uživa prednost mesta pri občinstvu veliko važnost. Iz vsega tega pa sledi neovrgljivo, da se ne sme besed zakonodavca, ki je zajamčil v obstoječem zakonu tudi glede mesta uvrstitve popravka popravljatelju jednake pravice z napadovalcem, tako razumeti, kakor bi bil dal urednikom na prosto, kako naj uvrščajo popravke v posameznih rubrikah.

Taka interpretacija zakona je torej sama ob sebi tembolj neutemeljena, ker se lahko ponatisne popravek na prvem ali drugem mestu i. t. d. dotične rubrike, brez kakoršnekoli tiskovne nadležnosti ali zapreke.

O prilogi lista, ki se izdaja ob jednom z listom, velja ravno to, kar smo povedali o glavnem listu samem, kajti po smislu š-a 8. odst. 3. tisk. zak. smatrati je prilogo kot k listu spadajoči del listov.

Protizakonito bi bilo torej, ako bi tožil popravljatelj odgovornega urednika samo zaradi tega, ker je ponatisnil poslani mu popravek, ki popravlja kak spis iz lista, na prilogi. Če ni drugih uzrokov moral bi se odgovorni urednik v takem slučaju oprostiti.¹⁾

5. Gledé jezika, v kojem naj se popravlja, molči zakon. Iz vsestranske povprečnosti med spisom ki se opravlja, in med popravkom, mora se pa izvajati, da se ima popravljanje v jeziku popravljanega spisa in sicer ne velja to načelo samo za popravljatelja, nego tudi za odgovornega urednika.²⁾ Vendar se je, posebno zadevajoč liste, ki se ne tiskajo v jezikih, ki

¹⁾ O prilogi nemamo nikakih judikatov, tudi komentatorji molčé popolnoma o tem vprašanji. Vendar je isto, da si se v pravniških krogih večkrat dvomi o tem, glede na navedeno zakonovo določilo popolnoma jasno.

²⁾ Liszt, 1878, str. 181.

so v deželi v navadi, razsodilo tudi uže v nasprotnem smislu. Tako je razsodilo deželno kot vzklicno sodišče na Dunaji,¹⁾ da se je odgovorni urednik necega francoskega Dunajskega perijodičnega lista branil neosnovano, ker ni hotel vsprejeti popravek pisan v nemškem jeziku. Sodišče je to razsodbo s tem utemeljilo, da se mora ravno zato, ker zakon o jeziku molči, iz njega izvajati, da je popravljalcu slobodno, popravljati v jezikih, ki so v deželi v navadi ali pa v jeziku, v kojem se list tiska, kajti nikakor se od njega ne more zahtevati, da bi bil večš vseh tujih jezikov.

Ako se tiska list v dveh jezikih je popravljalcu slobodno v katerem jeziku hoče popravljati.²⁾ Sicer velja pa tudi tukaj pravilo „in dubio mitius, in dubio pro reo“ in se mora zakon ravno, ker molči, v dvomu tolmačiti le obtožencu v prid.³⁾

6. Popravki morajo se vsprejeti brezplačno in sicer uradni popravki brez ozira na njih dolžino, popravki zasebnih oseb pa tedaj brezplačno, če njih obseg ne presega dvojne mere članka, zoper katerega merijo.“ Ako pa popravek zasebne osebe presega dvojno mero, ne sme ga odgovorni urednik zaradi tega zavriniti, marveč ga to le upraviči, da sme zahtevati „za preseg poplačilo navadnih tiskovnih stroškov.“

Pri dvojno mero zadevnega spisa presegajočih popravkih se čestokrat ugovarja, da se je odgovorni urednik upravičeno branil ponatisniti popravek, ker ni plačal popravljalec tiskovnih stroškov.

Na to je odgovoriti, da § 19. tisk. zak. le določuje, da se morajo troški za preseg dvojne mere plačati, nikakor pa ne določuje, da se isti morajo naprej plačati. Sicer bi pa popravljalec, ki upošlje popravek tudi ne vedel, koliko ima plačati. Da bi pa urednik mu stroške šele moral naznaniti, zato

¹⁾ Razsodba z dne 28. marcija 1890, št. 650; Gr. št. 95.

²⁾ Razsodba najvišjega sodišča z dne 27. aprila 1883, št. 2048, Nowakova zb. št. 542.

³⁾ „Das Berichtigungsrecht ist nämlich offenbar eine dem Redacteur zu Gunsten des Berichtigenden auferlegte Last, weshalb dieselbe nicht ausgedehnt werden kann, was der Fall wäre, wenn man dem Berichtigenden gestatten wollte, sich den ihm genehmen Sprache zu bedienen.“ Razsodba deželnega sodišča v Zadru z dne 27. novembra 1882, zb. šte. 542.

mu ne preostaja dovolj časa in bi se s tem na nezakonit način vsprejetev popravka vsakokrat lahko zavlekla. Ker tiskovni zakon o času, kedaj naj se tiskovni stroški poplačajo, ničesar ne omenja, velja tukaj določilo §-a 1156. obč. drž. zak., po katerem se plača praviloma zaslužek še-le po dovršenem delu. Izvestno pa se ne more braniti odgovorni urednik takrat vsprejeti in ponatisniti poslani mu popravek zaradi plačila tiskovnih stroškov za preseg dvojne mere, ako ga je popravljalec naprosil, naj mu napominane stroške naznani, tega pa ni storil.¹⁾

Liszt je mnenja, da se odgovorni urednik takrat upravičeno brani vsprejeti popravek, ako mu popravljalec noče tiskovnih stroškov za preseg dvojne mere popravka naprej plačati, kadar je takšno plačilo pri dotični tiskarni v navadi.²⁾

Nam se vidi glede na uže navedeno to mnenje le takrat opravičeno, kadar bode isto sploh izpeljivo, ne da bi se kršil zakonov namen n. pr. ako biva popravljalec v istem mestu, v katerem se dotični list tiska, oziroma takrat, ako je popolnoma opravičen sum, da popravljalec ne bode mogel pozneje poravnati dolžnih tiskovnih troškov.

Tudi Frühwald je deloma nam nasprotnega mnenja.³⁾

Pripomniti je še, da popravek zasebne osebe, kojega je uredništvo perijodične tiskovine še-le vsled sodne razsodbe vsprejelo (§ 21. tisk. zak.) s tem še nikakor ne postane uraden popravek v smislu §-a 19. tisk. zak. in torej tudi ne uživa uradnemu popravku zajamčenih pravic.⁴⁾

7. V popravku se ne sme nahajati nič kaznjivega oziroma razžaljivega.⁵⁾ Odgovorni urednik ni le upravičen, da preišče ali

¹⁾ Plenarska razsodba z dne 10. januarija 1893, šte. 21 in ona z dne 17. aprila 1890, šte. 1631 in fine priobčene v prilogi ukaznega lista pravosodnega ministerstva šte. 870 in 557.

²⁾ Liszt 182.

³⁾ Frühwald, 1874, str. 268: „Ebenso wird die Weigerung keine grundlose sein, wenn der eingesendete Aufsatz grösser ist, als die Verpflichtung der unentgeltlichen Aufnahme geht, die Einrückungsgebühr für das Uebermass aber weder gezahlt noch sonst deren Zahlung gesichert ist.“

⁴⁾ Liszt str. 181.

⁵⁾ Razsodba vzklic. sodišča z dné 11. februvarija 1888, šte. 203. Gr. šte. 100 in z dne 30. marcija 1889, šte. 543, Gr. šte. 92.

je vsebina popravka dopustna ali ne, kajti on je za njo odgovoren, marveč je njegova dolžnost, da to stori ravno tako, kakor gledé druge vsebine lista sploh. Ta dolžnost pa ga veže, da zavrne ne le popravke, kojih vsebina je kaznjiva po kazenskem zakonu, nego tudi po drugih zakonih. Torej se bode tudi popolnoma upravičeno branil ponatisniti takšen popravek, v kojem se nahaja kaj razžaljivega gledé njegove lastne osebe.¹⁾

S tem, da se popravek vsprejme, nikakor ne ugasne kazenskopravna odgovornost urednika zaradi popravljenega spisa.²⁾

8. Ni ravno treba, da se določje oziroma uroči popravek odgovornemu uredniku, dovolj je marveč, ako se napravi naslov na „uredništvo“ oziroma uroči sploh kakemu uradniku uredništva. Vendar pa je vedno le odgovorni urednik odgovoren, če se popravek ni vsprejel! Nikakor torej ne zadostuje če se pošlje popravek le na lastnika ali izdajatelja perijodične tiskovine, kajti ti bi se osnovano branili popravek vsprejeti.³⁾ Ni dvomiti, da je navedeno zakonovo določilo za odgovornega urednika jako ojstro. A de lege lata isto vendar obstoji. De lege ferenda bi bilo pa bolj umestno, ako bi bilo kakor svetuje Lienbacher,⁴⁾ le oni od uredništva odgovoren, kojemu se je popravek uročil in koji se je protivil ga vsprejeti.⁵⁾ Frühwald je mnenja, da velja to tudi uže po obstoječem zakonu.⁶⁾

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ § 1339 obč. drž. zak.; min. naredba z dne 30. septembra 1857, števil. 198, drž. zak.

²⁾ Liszt, str. 183.

³⁾ Razzodba vzklic. sodišča na Dunaji z dne 31. decembra 1887, števil. 2114 in z dne 1. maja 1891, števil. 732, Gr. števil. 98 in 101; Liszt, str. 182.

⁴⁾ Lienbacher, str. 127.

⁵⁾ Liszt str. 182.

⁶⁾ Frühwald, str. 278: „Nachdem gemäss § 21 für die verweigerte Aufnahme einer Berichtigung der Redacteur zu haften hat, so muss auch das Begehren um Aufnahme der Berichtigung an den verantwortlichen Redacteur gestellt, und es kann nur von ihm die Ausstellung der im letzten Absatze des § 19 erwähnten Bescheinigung verlangt werden.“

O igri.

Meditacije starega igralca.

Berilo na društvenem večeru dne 20. aprila 1893.

Včasih sem bil hud igralec. Na uho povedano: čestokrat sem še celo hazard „vdaril!“ A sedaj je to pri kraji. Svoje izkustvo uporabljam le še sem ter tja kot zaprisežen „komar“. Drugače sem popolnoma iz prakse. A postal sem teoretik: jel sem ugibati, kakšno lice kažejo moja nekdanja aleatorična podjetja v vzvišenem svitu jurisprudenije.

Da sem s hazardom prestopil kazenski zakon, tega sem si bil od nekdanj ravno tako svest, kakor okolnosti, da se mi ne bode nič zgodilo, kajti skrili smo se, kadar smo „vdarili“, previdno pred „očesom postave“. Nejasna pa mi je bila zasebno-pravna konstrukcija igre sploh. Za njo jel sem se zanimati šele sedaj. Vzel sem torej v roko občni državljski zakonik in vglobil se v 29. poglavje. A reči moram odkritosrčno, nisem našel, česar sem iskal. Jedno mi je bilo takoj jasno: da redaktorji obč. državljskega zakonika sploh niso bili igralci, ali pa jako slabi, pravi pravcati pácarji.“ Spoznal sem takoj, da ti ljudje o poštenem taroku niso imeli niti pojma — kaka predrznost torej, kovati postavne določbe o igri!

§ 1272. obč. drž. zak. veli: „Vsaka igra je nekaka stava.“ —

Kdor je količkanj izkušen v igri, mora reči, da je ta definicija neresnična, kajti stava razlikuje se bistveno od igre in skupno je obema le to, da sta obe aleatoričnega značaja.

Poglejmo si igro nekoliko bližje s pravniško izbistrenim očesom igralca, ali z igralsko izbistrenim očesom jurista.

Poslužujemo se pri tem induktivne metode, ki je jednako koristna igralcu, kakor pravniku.

Prosim, da vzame cenjeni čitatelj suknjo in klobuk in mi sledi v kavarno. Pri okrogli mizi v kotu sedé trije gospodje. Prečitali so uže vse liste od „New York Herald“ do „Pavliha“. To ni še nič juristično-relevantnega. Ker vsi trije nimajo ničesar opraviti, se dolgočasijo neznaniski in jamejo zevati. Tudi to je juristično brez pomena.

Sedaj se pa oglasi jeden izmed trojice: „Naredimo tarok!“ In v istem hipu odziviljata druga dva: „Dajmo ga!“ To vse je dogodek jednega trenutka. A pravniku je takoj jasno, da se je tu nekaj zgodilo, kar ima pomen v pravnem življenji. Prvi storil je ponudbo, druga dva

sta jo vsprejela. Izjavljen je konsenz — sklenila se je pogodba, prava in pravcata, juristično pomenljiva pogodba.

Kaj je vsebina te pogodbe?

Vsebina te pogodbe je, da se vsakdo izmej kontrahentov zaveže plačati drugima pogodnikoma gotovi znesek — dobiček, — če izpolnita gotove v pravih taroka določene pogoje in da vsprejme isto zavezo od drugih dveh pogodnikov.

Seveda, se navadno ne izgovore podrobno in izrecno vsi pogoji igre. Domneva se, da so pravila igre itak vsakemu igralcu znana.

Vsak igralec podvrže se molče določbam, ki so kot pravila igre priznana v občē, ali pa vsaj v dotični igralški družbi. Pogodba se sklone s par besedami, včasih še celo brez besed, kajti čestokrat sem opazoval, da so si igralci le z očesi namignili, vseli se in začeli kvartati, ne da bi se bila izpregovorila beseda. In vendar se je, predno se je pričelo kvartati, sklenila ista pogodba, kakor v zgoraj navedenem slučaju. In ta pogodba je tako komplikovane vsebine, da bi moral napisati par pol, če bi hotel podrobno naštevati vse njene določbe, kajti vsa pravila igre so sestavni del pogodbe.

Sklenila se je torej pogodba, kojo imenujemo igralno pogodbo.

Sedaj se prične v zmyslu te pogodbe igra sama. Takoj se razvidi, da igra sama ni pogodba, marveč le izvrševanje pogodbe. V smislu igralne pogodbe operirajo kontrahenti s 54 taročnimi kvartami, izplačujejo in prejema dobiček tako, kakor določajo pravila taroka. To je izvrševanje pogodbe isto tako, kakor je delo posla in njega izplačevanje le izvrševanje službene pogodbe, sklenene naprej izrecno ali molčē.

Igra sama torej nima pogodbenega značaja in užē v tem oziru definicija obč. drž. zakonika ni pravilna. Igra kot taka se torej tudi stavi, kot pogodbi, primerjati ne more. Primerjati moremo le igralno pogodbo s stavo in motriti hočemo vprašanje, je li igralna pogodba vrsta stave ali ne.

Oglejmo si definicijo stave. Stava je po §-u 1270. obč. drž. zak. tista pogodba, v kateri se dogovorita stranki o njima še neznanem dogodljaji, gotovo ceno za onega, kogar trditev se uresniči.

Če analizujemo to definicijo, najdemo nastopne kriterije stave:

1. trditev in protitrditev,
2. nevednost strank o prigodku, kojega se tiče stava,

3. zaveza vsacega pogodnika, plačati drugemu določeno stavno ceno, če se njegova trditev obistini.

Ali nahajamo te kriterije tudi pri igralni pogodbi?

Zaman iščemo pri igralni pogodbi trditve in protitrditve. Li igralec, ki sede k igri, trdi, da bode izpolnil pogoje, od katerih je odvisen dobiček? Nikakor ne! Igralec ničesar ne trdi — zaveže se pa soigralcem izplačati dobiček, če izpolnijo dotične pogoje in vsprejme isto obljubo od soigralcev. Nikjer pa ni trditve in protitrditve. Pač pa u p a n a v a d n o vsak igralec na dobiček — a med upanjem in trditvijo je velik razloček.

Res pa je, da se stave sklepajo mnogokrat pri igri. Na primer: igralec napove „pagat ultimo“ in stavi s soigralcem, da ga bode tudi napravil. A to je p o p o l n o m a s a m o s t a l n a p o g o d b a, koji je izid igre „neznani prigodljej“. (§ 1270. o. drž. zak.)

Od te prave pravcate stave mora se popolnoma ločiti igralna pogodba in igra sama. Ravno ta paralelnost stave in igre kaže najjasneje temeljno razliko mej obema.

Nekateri pravniki n. pr. Stubenrauch, sploh ne poznajo igralne pogodbe v zgoraj navedenem smislu, marveč razkosajo igro v posamezne faze in pravijo, da je vsaka teh faz, vsaki teh posebnih igralnih činov, stava za se.

Igra, pravijo, je cela vrsta stav.

Poskusimo to naziranje praktično uporabiti pri taroku. Po tem mnenji bila bi vsaka trojka posebej stava. Stava bi bila, če igralec napove trojko. Nasledek tega naziranja pokaže se takoj, če vprašamo, trdi li igralec s tem, da napove trojko, kaj in nasprotuje li protiigralec tej trditvi s protitrditvijo? Nikakor ne! Igralec, ki napove trojko, jedino le izreka, da h o č e p o s k u s i t i, izpolniti jednega pogojev, od katerega je odvisen dobiček. S tem pa nikakor ne trdi, da bode ta pogoj tudi izpolnil. Upa to pač navadno, trdi pa ničesar. Še manj pa najdemo protitrditve. Kolikokrat se zgodi, da se protiigralec takoj po „kupu“ igralca uda in dobiček izplača. Če ima protiigralec prav slab list, se mu li sanja trditi, da bode igralec trojko izgubil?

Kaj pa če protiigralec napove trojki „kontra“. Navidezno je to pač protitrditev, v resnici pa ne. S „kontriranjem“ protiigralec le p o v i š a igralno ceno, družega nič. Seveda je kontriranje izraz protiigralčevega upanja, da bode igro dobil, a precizna trditev o vspehu igre to ni nikdar. Kontriranje, rekontriranje itd. je isto tako

izvajanje igralne pogodbe, kakor vsa igra sploh — kajti jedna točka igralne pogodbe se glasi: če jeden pogodnikov napove igri družega pogodnika „kontro“, se igralna cena za to igro podvoji, — če pa igralec temu nasproti napove „rekontro“ se cena početvori itd.

Torej manjka tudi pri posameznih fazah igre prvega kriterija stave, trditve in protitrditve.

Uže iz pomanjkanja tega prvega in glavnega kriterija sledi, da igra nikakor ni stava.

Drugi kriterij stave je nevednost strank v prigodku, koji zadeva stava. Ta prigodek bil bi pri igri nje izid. Izid igre pa nikakor ni igralcem vedno neznan. Poglejmo šahovo igro. Dva igralca na šahu skleneta igralno pogodbo, da bodeta igrala šah, igro po 1 gld. Koli-kokrat se pripeti, da jeden igralec dobro pozna igralno silo družega, da torej boljši igralec natanko, takoj pri sklepanji igralne pogodbe ve, da bode slabšega igralca premagal. In vender je ta igralna pogodba popolnoma veljavna in izgubivši slabši igralec ne more tirjati, da se mu povrne izgubljeni denar.

A tudi pri posameznih fazah igre ni vedno negotovosti. To se vidi uže iz ravnokar navedenega primerljeja pri šahu. A vzemimo tudi tarok. Če napovem „trojko“ ali „solo“ in imam 16 tarokov po vrsti od „škiza“ nizdol, ali je potem izid igre negotov? Ali ni marveč popolnoma gotovo in nedvomljivo, da ne bodem le igre dobil, marveč napravil soigralca celó „valat“.

In vender soigralcema prikrivam to svojo vednost, kajti ne pokažem jima svojih kvart. Da, slišal sem že na lastna ušesa, ko je v enakem slučaju igralec rekel: „Ne vem, kako bode šlo!“ In vkljube vsemu temu je igra popolnoma veljavna — mej tem ko bi bila posledica analognega prikrivanja pri stavi neveljavnost pogodbe.

Torej manjka tudi družega kriterija stave pri igri popolnoma.

In tretji kriterij, določena cena? Tudi tega kriterija navadno ne najdemo pri igralni pogodbi. Če se n. pr. kontrahira na tarok, nikakor ni mogoče določiti cene naprej, t. j. izgube in dobička. Dobiček in izguba sta lahko velika ali majhna, kakor nanese sreča in umetnost igralca, lahko pa tudi popolnoma izostaneta!

Niti pri posamezni fazi igre cene niso naprej določene. Če igram trojko pri taroku, nikakor ni gotovo, koliko bode iznašal dobiček jedne ali druge stranke. Posebno je to negotovo in nedoločeno, če se

igra na „points“, kajti v tem slučaju se šele koncem igre pokaže visokost cene.

Torej nijednega karakterističnih kriterij stave ne najdemo pri igri, zatorej se igra ne more uvrstiti med stave in tudi ne sme presoјati po določilih, ki veljajo za stavo. Jedino, kar ima igra skupnega s stavo je, da je tudi pogodba na srečo. V posameznostih pa se bistveno razlikuje od stave in zatorej bi moral zakon za igro izreči posebna določila.

Ugovarjalo bi se morebiti, da pri „hazardu“ nahajamo večje sorodstvo s stavo. A temu ni tako. „Hazard“ je preje v bližjem sorodstvu z žrebom, nego s stavo.

A to bližje razmotrivati, segalo bi dalje, nego namen te razprave. Zatorej končam in upam, da me bodo razumeli vsaj oni pravniki, ki so izkušeni igralci!

XXX.

Opomba uredništva. Jako veselilo bi nas, ako bi nam kdo čast. naših gg. sotrudnikov doposlal razpravo tičočo se istega predmeta, in posebno pravice „komarjev“ pojasnil s pravniškega stališča. — Ustreglo bi se nam tudi zelo, ako bi se nam pošiljale dovtipne pravniške razprave, ker bi jih potem priobčevali kot „listek“.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Določbe §-ov 24. do 26. zakona z dne 16. maja 1875, št. 69. drž. zak. ne veljajo za postopanje pri zemljeknjižnih odpisih

V pozivnem postopanju radi neobremenjenega odpisa nekaterih zemljiških parcel od glavnega zemljišča ugovarjala je zemljeknjižna upnica. Prosilci zahtevali so na to, trdé, da se hočejo zamenjati nepremičnine jednake vrednosti v svrhu boljšega obdelovanja, naj se izreče, da je ugovor neveljaven, in naj se upnica obsodi v povračilo troškov. V razpravi, katera se je uvedla o tej prošnji, prerekala je upnica, da so nepremičnine, ki se hočejo zamenjati jednake vrednosti, in da bi iz zamene dosegla se gospodarska korist, posebno upirala se je pa proti zahtevi nasprotnikov radi troškov, ker ni prepirnega postopanja. Po ceni zemljišč razsodila je tabularna

oblast, da je ugovor neveljaven in obsodila po §-u 24. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. zastavno upnico v povračilo troškov.

V rekurzu proti temu odloku poudarjala je upnica posebno da so morali prosilci predložiti dokazila, da je njih zahteva naj se ugovor razveljavi, upravičena, ter da tu ni prepirnega postopanja, da se torej določba §-a 24. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. ne more uporabiti. Višje deželno sodišče ugodilo je rekurzu iz navedenih razlogov ter je odbilo zahtevo radi povračila troškov.

Proti temu odloku vložili so prosilci revizijski rekurz. V njem poudarjalo se je, da je iz določil §-ov 9. do 12. zakona z dne 6. februarja 1869, št. 18. drž. zak. in iz navedenega postopanja jasno, da se zahteva sodno odločbo o nasprotujočih si zahtevah strank, ter se more to postopanje smatrati prepirnem, ker določa § 12., da je pristojbina jednaka pristojbini o pozivni tožbi, da se je nasprotnica upirala upravičeni prošnji, akoravno so se jej izvensodno predložili dokazi, da je celo provzročila sodno cenitev, ter se mora torej v zmislu §-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak., ker je podlegla, obsoditi v povračilo troškov.

Najvišje sodišče zavrnilo je z odločbo z dne 8. marcija 1893, št. 2728 revizijski rekurz uvaževaje, da tudi po zakonu z dne 6. februarja 1869, št. 18. drž. zak. upnik navadno ni prisiljen, da bi se odpovedal svojej pridobljeni zastavnej pravici na del zastave in da sme le izjemoma v slučajih §-a 9. zemljeknjižna oblast to izreči iz javnih ozirov na gospodarstvo in ako se dokaže, da ni nobene nevarnosti za tirjatev. Potrebna dokazila za to ima pa v smislu §-a 10. predložiti prosilec. Zemljeknjižna oblast mora sicer razpisati po §-u 11. o prošnji narok, da se zasliši nasprotnik, vendar mora ob enem opomniti, da se bode razsodilo z odlokom tudi, ako nasprotnik izostane in sicer v smislu §-a 12. potem, ko se bodo preiskovale zakonske zahteve in ko se bode, ako bi bilo treba, poizvedovalo in cenilo. Iz tega se pa razvidi, da primanjkuje postopanju, ki se vrši ne glede na to, če se nasprotnik udeleži, bistvo prepirne razprave, temveč je to, akoravno se vrši vsled prošnje uradno postopanje, katero tudi radi določbe §-a 12. o pristojbini ne postane prepirno postopanje, ki je bistveno drugzega značaja. Ne morejo se torej uporabljati določbe §-ov 24. do 26. zakona z dne 16. maja

1874, št. 69. drž. zak. ki so se izdale samo za prepirno postopanje. Ne opravičuje pa tudi nobena druga splošna ali posebna zakonska določba, da bi se troški, katere potroši prosilec, da zadobi izjemno olajšilo, torej samo v svojo korist, samo radi tega naložili zastavnemu upniku, ker se je posrečil dokaz, koji je zahteval.

Ukrenilo se je tudi, da se zapiše zgoraj navedeni pravni stavek v repertorij izrekov pod št. 158¹⁾.

b) Vsprejem fakture (računa) z zaznamkom: „Plača se v X“ ustanovi „forum contractus“, čeravno je bil prejemnik podvržen pri vsprejemu računa podsodnosti X in se je še le pozneje preselil. (§ 43. zakona z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak.)

Krojaška tvrdka F. C. v Ljubljani vložila je pri m. del. okraj. sodišči Ljubljanskem proti uradniku A. R., nekdanj bivajočemu v Ljubljani, a sedaj stanujočemu v Trstu, tožbo radi dolžne kupnine v znesku 178 gl. 50 kr. s pr. O tej tožbi uvelo se je sumarno postopanje ter je toženec ugovarjal nepristojnost sodišča, češ da biva v Trstu in je torej Tržaško sodišče njegova personalna instanca. Tožiteljica trdila je na to, da je tožencu, ko je bival še v Ljubljani in jedenkrat tudi, ko se je bil preselil že v Trst, doposlala mu fakture z zaznamkom: »Plača se v Ljubljani«, katere je toženec vsprejel, ne da bi ugovarjal proti temu zaznamku, da je torej Ljubljansko sodišče »forum contractus«. Toženec priznal je, da je vsprejel od tožiteljice fakture z omenjenim zaznamkom, vendar pa vzdrževal ugovor nepristojnosti sodišča, češ da se z vsprejemom omenjenih faktur ni ustanovil »forum contractus«.

¹⁾ Odločba najvišjega sodišča z dne 18. aprila 1883, št. 4453 obsodila je prosilca v povračilo troškov ugovora po zakonu z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. z odločbo z dne 13. aprila 1887, št. 4070 obsojen je bil zastavni upnik po istem zakonu v povračilo postopanja, ker se je njegov ugovor zavrnil, z odločbo z dne 24. januarja 1893, št. 688. obsodil se je upnik samo v povračilo troškov razprave, ne pa troškov prošnje in dokazil. Nasprotno je pa uže z odločbo z dne 31. oktobra 1888, št. 12833 zavrnilo najvišje sodišče zahtevo za povračilo troškov, ker se zakon z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. ne sme uporabljati.

Mestno del. okrajno sodišče v Ljubljani ugodilo je z razsodbo z dne 7. julija 1892, št. 7524 toženčevemu ugovoru nepristojnosti in odbilo tožbo iz le-teh

razlogov:

Toženec prereka najprvo nepristojnost sodišča, sklicevaje se na to, da biva v Trstu ter da se nikdar ni zavezal, da bode plačal »loco Ljubljana«, ker se samo s tem, da je brez ugovora vsprejel od tožiteljice mu doposlane račune z dne 2. julija 1889. l. in z dne 11. januarija 1890. l., na katerih se je sicer nahajal zaznamek: »Plača se v Ljubljani«, ni podvrgel in tudi ni hotel podvreči po pogodbi podsodnosti sodišča Ljubljanskega, ker § 43. zakona z dne 20. novembra 1852, št. 251. drž. zak. zahteva, da se v pogodbi samej izrecno določi kraj plačila ter da je za časa vsprejema omenjenih računov stanoval še v Ljubljani in če proti navedenemu zaznamku ni protestoval, se vender še ne sme sklepati, da bi se hotel s tem podvreči podsodnosti v Ljubljani. Tretji račun, kateri mu je tožiteljica pričetkom meseca januarija doposlala v Trst, kamor se je takrat preselil, vrnil je nasprotnici, ker ni bil radi zneskov ž njo zadovoljen ter se torej ne more smatrati vsprejetim. Tudi se mu računi niso določili takoj pri izročitvi posameznih naročenih oblačil, temveč sestavljali in določili so se mu še le, ko se je izvršilo več naročil.

Ugovoru nepristojnosti sodišča moralo se je ugoditi. § 43. jur. n. zahteva, da se izrecno dogovori (v pogodbi samej) kraj izvršitve. Ne zadostuje torej, da bi se kraj izvršitve obligacije določil molče. Ako praksa pripozna, da ustanovi vsprejem fakture, ki ima zaznamek o kraji plačila, »forum contractus«, se ne sme prezeti, da se ta praksa ozira samo na mnenje, katero imajo trgovci, vendar se ne more spraviti v sklad z jasno določbo §-a 43. jur. n. Tudi se ne more ugovarjati proti temu, da se more po §-u 863. obč. drž. zak. svojo voljo izreči tudi z znamenji, kajti s temi znamenji razumevati se morejo samo ona, katera imajo naravnost namen, da izražajo voljo; vsprejem take fakture, o katerih se govori, je pa samo konkludentno dejanje, katero ima drug samostojen namen in se more k večjemu vrhu tega smatrati izraženjem volje, podvreči se dotičnemu sodišču. Toda v predležem slučaju je več razlogov, ki govoré proti temu, da se je določila Ljubljana kot

»forum solutionis«. Kakor namreč navajata obe stranki, glasili so se računi, katere je doposlala tožiteljica tožencu, o raznih dajatvah in v raznih dobah ter se tudi niso pošiljala takoj po izvršitvi posameznih naročil in ob enem z oblačili. Z izrazom »faktura« razumeva se med trgovci prav za prav samo račun, kateri pošlje prodajalec kupovalcu s prodanim blagom vred, ali pa mogoče da tudi pozneje, in v katerem naznani razun kupnine tudi vse druge pogoje, s katerimi hoče skleniti kupno pogodbo. Kateri smoter imeli so pa računi tožiteljčini? Očividno samo ta, da izve toženec stanje računa in vsakokratni znesek svojega dolga. Radi tega poslal se je tudi prvi račun tožencu koncem prvega polletja in zadnja dva računa napravila in doposlala sta se koncem vsacega leta, kakor je to običajno pri obrtnikih. Ti računi torej niti niso imeli smotra, da bi se ž njimi naznani tožencu pogodbeni pogoj, in to tem manj, ker so se naročila oblačil in dotični dogovori vršili med strankama ustno. Zaznamku »Plača se v Ljubljani«, kateri se je nahajal v tožiteljčinih računih, ne more se pripisovati onega pomena, kakor tacemu zaznamku pravih faktur. Pogodbeni pogoji določili so se med strankama ustno in ne oziraje se na vsakoletne račune. Ako se ni pri tem ničesar dogovorilo o kraji plačila, potem pač ni določenega kraja za plačilo in toženec more se samo pri svoji personalni instanci tožiti radi dolžnih zneskov. Ako se uže priznava praksa, da se ustanovi z vsprejemom fakture, katera ima zaznamek o kraji za plačilo, molče »forum contractus«, se mora vendar ta praksa omejiti samo na prave fakture. Ako se torej tudi smatra, da se je hotelo z zaznamkom nahajajočim se na tožiteljčinih računih ustanoviti podsodnost, vendar ta zaznamek ne more imeti tega pomena, ker tožiteljčini računi niso prave fakture. Preudariti je tudi treba, da je imel toženec, ko je vsprejel prva računa, še v Ljubljani svoje stalno bivališče. Ni imel torej povoda, da bi ugovarjal proti onemu zaznamku, ker je bila itak njegova osobna podsodnost Ljubljana. V takih okolščinah pa vsprejem računa ni bilo tako dejanje, da bi se smelo sklepati na toženčevo voljo, da se hoče po pogodbi podvreči podsodnosti Ljubljanski in to tem manj, ker niti ne trdi tožiteljica, da je toženec takrat vsaj slutil, da bode morda pozneje premeščen v Trst. Le ako ima oni, kateri vsprejme račun, od ponudenega kraja za plačilo različno bivališče, sme se sklepati, da se je toženec, ker je brez ugovora vsprejel račun, hotel

podvreči podsodnosti tujega sodišča. Tožiteljica trdi sicer, da je poslala tretji račun, kateri je imel isti zaznamek, tožencu uže, ko je bival v Trstu. Vendar pa priznava, da jej je toženec vrnil ta račun, če tudi samo, kakor toženec sam prizna, ker ni bil radi nekaterih cen zadovoljen. Ker tožiteljica sama ne trdi, da je tožencu račun še enkrat doposlala in da ga je na to slednji vsprejel, smatrati se mora, da toženec računa v celi njegovi vsebini ni vsprejel, in se torej na ta račun kar nič ne more ozirati. Iz teh razlogov moralo se je ugoditi ugovoru nepristojnosti sodišča.

Na tožiteljčino apelacijo je višje deželno sodišče v Gradci z rzsodbo z dne 2. novembra 1892, št. 8647 predruugačilo prvosodno rzsodbo ter, odbivši ugovor nepristojnosti, naročilo prvemu sodišču rzsoditi o stvari sami in sicer iz le-teh

razlogov:

Prvosodni rzsodbi o nepristojnosti se ne more pritrditi. Ne glede na pravdno-ekonomične ozire, iz katerih se celo v dvomljivih slučajih pristojnosti ne vidi umestno, da bi se morala dolgotrajna in draga pravda ponavljati pred drugim sodiščem, se tudi v tem slučaji ne more reči, da bi bil ugovor nepristojnosti upravičen. § 43. jur. n. zahteva za »forum contractus« le, da se izrecno določi kraj, kjer se mora plačati ali sploh izvršiti zaveza. Zakon ne zahteva, da bi morale stranke dogovoriti vse pogodbene pogoje ob jednom. Ravno tako se ne zahteva, da bi se izrecno dogovorila konrahenta o kraji za plačilo. Tožiteljica imela je, kar priznava toženec, v svojih računih z dne 2. julija 1889. l. in z dne 11. januarija 1890. l., katere je doposlala tožencu, zaznamek »Plača se v Ljubljani«. Torej si je izrecno pogodila, da se plača v Ljubljani. To ponudbo je toženec lahko vsprejel izrecno ali molče s takimi dejanji, katera po § u 863. obč. drž. zak. ne dajo pametnega razloga s prevdarkom vseh okolščin, da bi se o tem dvomilo. Tako konkludentno dejanje pa ni samo vsprejem računov brez ugovora, temveč posebno tudi to, da je toženec tudi še potem, ko je vsprejel račune, naročeval nova oblačila in plačeval na račune obroke. Tudi ne trdi toženec, da bi se bilo o kraji za plačilo pred vsprejemom računov dogovorilo kaj posebnega. Ravno tako toženec ni mogel dvomiti, da si hoče tožiteljica z omenjenim zaznamkom varovati podsodnost pogodbe za slučaj, da bi toženec premenil svoje sta-

novališče, kar se je tudi res zgodilo začetkom leta 1890. Ako bi se tudi trdilo, da nima omenjeni zaznamek nobenega vpliva na naročila, katera so se vršila preje, bi vendar to bilo brez pomena za vprašanje o pristojnosti, ker so oblačila, katera so se dotlej naročila in dobavila, itak poravnana po obrokih, katere je toženec plačeval. Naročila in dobave, katere so se vršile odtlej, smatrati je pa vsekako sklenenimi pod pogoji, zahtevanimi od tožiteljice. Pred izročitvijo računov, v katerih so se nahajali bistveni pogoji pogodbe, toženec na vsak način pogodbe še ni izvršil. Tožiteljica je torej mogla staviti zastran kraja za plačilo v računu novo ponudbo. Ako je toženec ostal v trgovskeje zvezi, ni mogel zaznamka kar prezreti; ako ni bil s ponudbo zadovoljen, moral bi proti temu ugovarjati, predno je vnovič naročil. Ravno iz tega, da je tožiteljica vkljub temu vendar izrecno izgovorila si plačilo v Ljubljani, moral je toženec sklepati, da zahteva tožiteljica plačilo v Ljubljani ne oziraje se na to, če bi toženec premenil svoje stanovališče. Iz teh razlogov moral se je ugovor nepristojnosti zavrniti in bilo je prvemu sodniku naročiti, da rzsodi o stvari samej.

Na redno revizijo toženčevo potrdilo je najvišje sodišče z rzsodbo z dne 25. januarija 1893, št. 448 višjesodno rzsodbo iz njenih razlogov ter uvažujé, da je toženec s tem, da je vsprejel račun z dne 2. julija 1889. l. z zaznamkom: „Plača se v Ljubljani“, ne da bi ugovarjal, nedvombeno (§ 863. obč. drž. zak.) izrazil svojo voljo, da bode vse zaveze, katere bodo nastale iz trgovske zveze, katero je sklenil s tožiteljico, brez izjeme poravnal v Ljubljani. Tega tudi ne spremeni okolščina, da je bil itak podvržen podsodnosti sodišča v Ljubljani pri vsprejemu tega računa. Troške revizijske pritožbe trpeti mora toženec sam.

c) Trenutek, v katerem se vloži zemljeknjižna prošnja, odločiven je za njeno rešitev.

Opiraje se na rzsodbo IV. posvetovalnice kr. trgovskega sodišča Hamburškega z dne 25. maja 1892, št. 236/92, s katerim se je obsodil E. iz Trsta, da mora plačati trgovski tvrdki M. 1770 nemških mark s pr., prosila je poslednja s prošnjo de pr. 8. avgusta 1892. l., št. 5344 v iztirjanje svoje tirjatve

a) uvedanja delibacijskega postopanja, — po končanem delibacijskem postopanju pa

b) uknjižbe izvršilne zastavne pravice na eksekutovo poslopje, vlož. št. 259 kat. obč. Tržaška Kolonja ?

Z odlokom z dne 10. avgusta 1892. št. 5344. uvedlo je deželno sodišče Tržaško delibacijsko postopanje v smislu dv. dekr. z dne 14. maja 1792, št. 16., z dne 18. januarija 1799, št. 425 in z dne 15. februarja 1805, št. 711. z. j. z. in v smislu naredbe pravosodnega ministerstva z dne 27. marcija 1880, št. 3938. ter razpisalo narok za razpravo. Odbila se je pa začasno prošnja *ad b)* ker še ni bilo proglašeno, da ima razsodba, navedena pod a izvršilno moč v deželah zastopanih v drž. zboru; ker se sme po §-u 298. obč. sod. r. dovoliti izvršilo samo na podlagi pravomočne razsodbe ali poravnave in z ozirom na to, da je po §-u 93. zemlj. zak. trenutek, v katerem se je vložila zemljeknjižna prošnja, odločiven za njeno rešitev. Zemljeknjižnemu uradu se je naložilo ob jednom, da zabeleži to zavrnitev v zemljiški knjigi.

Zoper ta odlok vložil je izvršitelj za časa rekurz. Deželno sodišče tržaško je povdarjalo sicer v svojem poročilu, s katerim je predložilo rekurz višjemu deželnemu sodišču v presojo, da hoče trgovska tvrdka M. pridobiti s svojo prošnjo za svojo tirjatev prednost z dnev vložitve prošnje, da pa te prednosti ne more pridobiti α) ne z zabeležbo, ker po §§-ih 20., 60. in 61. zemlj. zak. ni dovoljeno zabeležiti take prošnje, β) ne z zabeležbo zastavne pravice, ker ne more razsodba vnanje države imeti pred končanim delibacijskim postopanjem večje pravne moči, nego pogojen plačilen nalog, izdan na podlagi zakona z dne 27. aprila 1873, št. 67. drž. zak., ki pa še ni pravomočen, γ) ne z vknjižbo zastavne pravice, ker razsodba vnanje države nima v naši državi izvršilne moči pred končanim delibacijskim postopanjem, da se mora vsaka zemljeknjižna prošnja presojevati glasom §§-ov 29. in 93. zemlj. zak. po trenutku, v katerem se je uložila; da se je po prvem odstavku §-a 3. naredbe pravosodnega ministerstva z dne 12. januarija 1872, št. 5. drž. zak. prošnja morala zabeležiti vsaj s svinčnikom v zemljiškej knjigi in da je tudi lahko taka zabeležba škodljiva za lastnika in za njegove upnike in da izvršitelj lahko ponovi svojo prošnjo, ko se proglasi pravomočno, da je zadobila razsodba pod a) izvršilno moč v naših deželah.

Višje deželno sodišče je pa z odločbo z dne 13. decembra 1892, št. 4824 sicer potrdilo prvosodni odlok v neizpodbijanem delu, v izpodbijanem pa ugodilo prizivu in zaukazalo deželnemu sodišču, da izbriše zabeležbo odvrnitve po pravomočni apelacijski odločbi, ter po zaslišanji obeh strank reši po zakonu tudi drugi del prošnje. Troške priziva mora trpeti pritožitelj sam.

Razlogi:

Deželno sodišče odredilo je na prošnjo de pr. 8. avgusta 1892, št. 5344 narok, da se razpravlja v smislu dv. dekr. z dne 18. maja 1792, št. 16. z. j. z. in naredbe pravosodnega ministerstva z dne 28. marcija 1880, št. 3938. Torej se prošnja ni zavrnila po §-u 99. zemlj. zak. — ter vsled tega tudi ni bilo treba zabeležiti, da se je zavrnila prošnja za vknjižbo izvršilne zastavne pravice. Ker je na ta način rekurz upravičen — se mu je ugodilo. — Kar se pa tiče troškov, se ne more zahtevati od izvršenca, da bi jih povrnil, ker jih ni zakrivil, in tudi ni bilo pravde med strankama.

Najvišje sodišče je pa vsled rednega revizijskega rekurza obnovilo z odločbo z dne 1. marcija 1892, št. 2452 prvosodni odlok ter izreklo, da mora tvrdka M. povrniti E-ju v 14 dneh pod eksekucijo troške revizijskega rekurza v smislu §§-ov 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.

Razlogi:

Za presojo vsake prošnje merodajen je le trenotek, v katerem se je vložila pri sodišči. Izvršilni prošnji pa, katera se opira na razsodbo vnanje države, se ne more ugoditi, dokler se ne dokaže, da je zadobila poslednja izvršilno moč tudi v deželah naše države. Razsodba, ki je podlaga predležeči prošnji je inozemska, delibacijsko postopanje se pa glede nje še ni dovršilo. Radi tega se je morala prošnja vknjižbe izvršilne zastavne pravice odbiti in odvrnitev v smislu §-ov 93., 95. in 99. zemlj. zak. zabeležiti pri dotičnem vložku.

Ker gre tu za izpodbijanje odloka, ki se je izdalo v izvršilnem, torej prepirnem in ne izvanprepirnem postopanju, uporabljati se morata §-a 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. ter obsoditi propalo stranko v povrnitev troškov potrebnega revizijskega rekurza.

d) Civilni sodnik sme v odškodninski pravdi poškodovalcu šteti v krivdo tudi okolščine, katere niso temelj kazenski razsodbi, na podlagi katere toži zasebni udeleženec. — Razdelitev odškodnine med poškodovalcem in poškodovancem (§ 1304. obč. drž. zak.). Povračitev pravnih stroškov v takem slučaju.

(Konec.)

Apelaciji obeh strank je nadsodišče Graško z razsodbo z dne 16. novembra 1892, št. 10411 sicer zavrglo, kar se tiče glavnega zahtevka, predružačilo je pa prvosodno razsodbo glede stroškov ter prisodilo tožitelju polovico stroškov I. in II. instance.

Razlogi.

Toženčev ugovor kavzalne zveze med poškodbo, katero je zadobil tožitelj pri pretepu dne 16. decembra 1891. l., in ušenom, kateri je provzročil izgubo desnega očesa, ni opravičen. Izvedenca sta namreč potrdila, da more ta bolezen nastati brez zunanjih poškodb, katere so jo torej provzročile posredno ali neposredno. Na vsak način bile so torej po tožencu provzročene poškodbe temeljni vzrok izgube desnega očesa — vsled tega pa je nastala v smislu §-ov 1293. i. n. obč. drž. zak. toženčeva dolžnost povrniti tožitelju prizadeto škodo. — Da je A zanemarjal svoje rane, ne uniči krivde toženčeve, ampak opravičuje le uporabo §-a 1304. obč. drž. zak. kakor je to storil prvi sodnik. — Ni dalje res, da ne more civilni sodnik več razsoditi o odškodnini radi izgube desnega očesa, ker se je toženec oprostil obtožbe radi hudodelstva težke telesne poškodbe ter se le obsodil radi prestopka po §-u 411. k. z. Iz kazenskih spisov namreč, posebno pa iz zapisnika o glavni obravnavi in iz navedeb takrat zaslišanih izvedencev in naposled iz razlogov razvidi se, da se pri vsem tem sploh ni konstatovalo, da je tožitelj izgubil svoje desno oko! To sta tudi potrdila izvedenca dr. K. in dr. Š., ki sta bila zaslišana tekom kazenskega postopanja kot izvedenca sedaj kot prič. Kazenska razsodba je uže razglašena.

Določba dvornega dek. z dne 6. marca 1821, št. 1743 z. j. z. torej ni zapreka razsodbi civilnega sodnika — tem manj, ker se mora odkazati v smislu §-a 366. k. pr. r. zasebni udeleženec tudi takrat na redno civilno pravdo, če se obtoženec ne obsodi. To bi pa bilo brez vsega pomena, če bi prejudikovala kazenska oprostitev

civilnemu sodniku. Tudi ni res, da se po §-u 1325. obč. drž. zak. ne more tožitelju prisoditi posebno odškodnino za izgubljeno oko, če ne spada zahtevani znesek med svoto, ki se tirja radi zaslužka, ki mu je odšel. § 1325. l. c. našteva samo primeroma, v čem obstoja navadno polno zadoščenje; ne more se pa reči, da bi naštel vse vrste zadoščenja. Prepirna zahteva spada brezdvomno v polno zadoščenje, katero mora po zakonu dati poškodovalec; — ter se da tudi subsumovati pod odškodnino, katera se mora odšteti radi zaslužka, ki je poškodovancu odšel.

Prvi sodnik odmeril je odškodninske zneske tako, da se strinjajo popolnoma s tem, kar se je dognalo po kazenski in civilni obravnavi. Pripomni se pa, da se je na to, da je tožitelj baje pravo za pravo provzročil pretep, ozir jemalo pri odmerjenji odškodnine, kolikor je bilo to sploh mogoče.

Tožitelj se je pa tudi pritožil proti temu, da se mu ni priznala cela odškodnina.

V tem oziru se mora prvemu sodniku pritrditi, da je opravičena uporaba §-a 1304. obč. drž. zak., ker se je brezdvomno rana zanemarjala in zamudila pravočasna zdravniška pomoč. Izvedenca sta potrdila, da je tožitelj deloma sam zakrivil hude posledice vsled svojega neprevidnega ravnanja. Apelacija tožiteljeva je torej uprav tako malo opravičena, kakor toženčeva. Torej se je v tem oziru potrdila povsem pravosodna rzsodba.

Opravičena je pa tožiteljeva pritožba glede pobotanja troškov.

Tožitelju bi bilo priznati vse troške, če se bi zahtevana svota jedino le znižala, ker je toženec zanikal sploh svojo obvezanost plačati odškodnino, in je torej bila tožba in sploh pravda na vsak način v smislu §-a 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. potrebna. Da je pa sodnik bil prisiljen vsled tega, ker je bil tožitelj sokriv posledkov poškodb, deliti odškodovanje med strankama na jednake dele, ima gotovo svoj upliv na izrek glede pravnih troškov ter ovira sicer priznanje vseh troškov, ne opravičuje pa pobotanja obestranskih troškov. V smislu §-ov 25. in 26. zakona z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. bilo je torej prisoditi tožitelju polovico troškov I. in II. instance.

Na revizijsko pritožbo obeh strank potrdilo je najvišje sodišče povsem rzsodbo nadsodišča z rzsodbo z dne 25. januarja

1893, št. 76, ter izreklo, da trpi vsaka stranka svoje revizijske troške sama.

Razlogi.

Glede prvega dela nižjesodnih razsodb uporabljati je dvorni dekret z dne 15. februarja 1833, št. 2593. z. j. z. Najvišje sodišče ni našlo ničnosti, radi katere bi izvanredna revizija bila opravičena.

A tudi očitna krivica se ni godila nobeni stranki pri tem, kako se je dognala odškodnina, ki se mora plačati tožitelju; kakor uže dokazujejo razlogi prvega sodnika, oziroma nadsodišča, ki so v slogi z zakonom in s faktično podlago, katera je razvideti iz aktov. Rzsodba kazenskega sodnika dokaže, da sta B in za sedaj netoženi C navlašč provzročila tožitelju telesne poškodbe. Toženec mora torej v smislu §-ov 1302. in 1325. obč. drž. zak. povrniti tožitelju vsled poškodbe nastalo škodo. Temu ni ovira, da ni kazenski sodnik smatral dovolj dognane kavzalne zveze med poškodbo in izgubo očesa, ker ni treba, da bi ravno isti nazori, kateri so bili kazenskemu sodniku merodajni pri razsojevanji kaznjivega dogodka, morali biti merodajni tudi civilnemu sodniku pri razsojevanji o dolžnosti glede odškodnine.

O tem pač ne more biti dvoma in ni treba nobenega dokazila, da provzročuje izguba očesa škodo in otežuje za prihodnjost pridobitev zaslužka. Po §-u 1325. obč. drž. zak. mora se za to dati odškodnina, v katero je po §-u 1323. l. c. tudi všteti ekvivalent za poravnavo zaslužka, ki bode poškodovancu odšel v prihodnje. Primerno je pa tudi bilo, da se toženec z uporabo §-a 1304. obč. drž. zak. ni obsodil v povračilo vse škode, ker je tožitelj zanemarjal rano na tak način, ki se ne da opravičevati z nevednostjo. Pri vsem tem moralo se je pa tudi ozirati na to, da se tožitelj ne more oproščevati suma, da je on bil kriv prepira in pretepa. Rzsodbi nižjih instanc slagata se torej z zakonom, in sta utemeljeni v načinu, kako se je cela stvar dejanski godila.

Glede troškov je revizijska pritožba izvanredna, ker je rzsodba drugega sodišča tožitelju ugodnejša, kakor prva. Proti njej pa uže to govori, da se je tako izdatno oziralo na ugovore toženčeve. — Če pa zahteva toženec sedaj v revizijski pritožbi povračilo nekaterih troškov, ki so se pobotali v prvi instanci, ker je ta zahteva baje opravičena po dejanskem položaji, se ta zahtevk sedaj ne more več dopustiti, ker se ni navedel v apelaciji in je torej zakasnen.

Da so se pa pravdni troški vsaj deloma prisodili tožitelju, je opravičeno, ker je toženec ugovarjal celi tožbeni zahtevi, in s tem tožitelju provzročil drago pravdanje.

Po pravici mu je nadsodišče priznalo polovico troškov I. in II. instance.

Izrek o revizijskih troških se pa strinja z negativnim uspehom pritožbe obeh strank.¹⁾

*
*
*

e) V potrdilu nadvarstvene oblasti navedena zahteva, da se mora zavarovati tirjatev na prvem mestu, nima nobenega vpliva na veljavnost zadolžnice.

Okrožno sodišče v R. odbilo je z odlokom z dné 22. okt. 1892, št. 7659 prošnjo ml. J. S. po svojem varuhu K. za vknjižbo zastavne pravice pri zemljišči Z. za njeno tirjatev v znesku 500 gld. s pr. iz zadolžnice z dne 26. julija 1892. l., katero je odobrilo okrajno sodišče v K. kot nadvarstvena oblast z odlokom z dne 30. septembra 1892, št. 6285, toda pristavilo, da se mora tirjatev zavarovati pri zemljišči Z. na prvem mestu. Okrajno sodišče opiralo se je na to, češ, da se je zadolžnica z dne 26. julija 1892. l. glasom na njej se nahajajočega potrdila okrajnega sodišča v K. odobrila le s tem pogojem, da se mora zavarovati tirjatev v znesku 500 gld. s pr. pri zemljišči Z. na prvem mestu, torej s pogojem, da se ali izbrišejo pri tem zemljišči uže vknjiženi dolgovi, ali pa da se ob enem vknjiži prednostna pravica za tirjatve ml. J. S. pred njimi. Ker je pa pri zemljišči Z. uže vknjižena tirjatev ubožnega zaklada v N. v znesku 310 gld. in se ne prosi izbriša te vknjižbe in tudi ne vknjižbe prednostne pravice za varovančevo tirjatev, ni smatrati zadolžnice z dne 26. julija 1892. l. odobrene in torej tudi ne veljavne, ter se tudi z zadolžnico ni dala pravica za vknjižbo, katere se prosi.

Proti temu odloku vložil je varuh rekurz in posebno poudarjal, da je posestnica zemljišča Z. dovolila nepogojno v zadolžnici vknjižbo zastavne pravice. Zadolžnica je torej nepogojna in veljavna. Nadvarstvena oblast naložila mu je sicer, da se izkaže v določenem roku, da je zavaroval varovančevo tirjatev pri zemljišči Z. na prvem mestu. Za to se pa nima brigati tabularno sodišče in to tem manj, ker se vrši vknjižba na korist varovancu.

¹⁾ Glej »Slov. Pravnika« ex 1891, str. 301.

Višje dež. sodišče v G. je z odločbo z dné 21. decembra 1892, št. 11795 ugodilo rekurzu ter odredilo izvršitev vknjižbe.

Razlogi.

Zadolžnica z dné 26. julija 1892. l. zadošča vsem pogojem, katere zahtevajo §-i 26., 27., 31. in 32. zem. zak. za dovolitev vknjižbe. Proti osobni sposobnosti lastnici zemljišča, da sme napravljati pravoveljavno take listine, ni pomisleka. Iz potrdila nadvarstvene oblasti, nahajajočega se na zadolžnici in oziraje se na to, da so na zemljišči Z. vknjiženi uže drugi dolgovi, se pa ne sme sklepati na neveljavnost zadolžnice, ker zadeva pogojno dovoljenje le mesto, na katerem se naj zavaruje tirjatev, kar pa nima nobenega vpliva na veljavo zadolžnice. V smislu §-a 77. zem. zak. tudi od sodišča postavljeni zastopniki ne potrebujejo posebnega privoljenja ali pooblaščenja za to, da vknjižijo pravice, katere imajo od njih zastopane osebe.

Kazensko pravo.

Prestopek zanemarjenja dolžne paznosti po členu III., št. 1. in 5. zakona z dne 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak. ni zgolj oficijalen delikt.

Ničnostno pritožbo Hraboslava D. zavrglo je najvišje sodišče z rzsodbo z dné 10. sušca 1893, št. 627. iz

razlogov:

Ničnostna pritožba Hraboslava D. opira se na ničnostni razlog št. 10. *lit. c* §-a 344. k. pr. r.; ker se je stavilo porotnikom eventualno vprašanje (Je li obtoženi Hraboslav D. kot odgovorni urednik kriv, da je tiskati dal članek, ne da ga je bral, ter tako zanemaril ono paznost, pri kateri bi, ko bi jo bil imel, kakor je njegova dolžnost, bila izostala sprejetev tega članka?) brez predloga upravičenega obtožitelja, in se je obtoženec krivim spoznal oficijalnega delikta, ne da je to predlagal po §-u 2. k. pr. r. upravičeni javni obtožitelj.

Pritožbina razložba se naslanja na mnenje, da je preganjati prestopek zanemarjenja dolžne paznosti po členu III., št. 1. in 5.

zakona z dné 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak., katerega se je obtoženec krivim spoznal, uradoma ne pa z zasebno obtožbo. To mnenje je pa neosnovano.

Ne oporeka se, da je bil zasebni obtožitelj Karol K. po zakonu upravičen, da obtoži obtoženca kot odgovornega urednika perijodične tiskovine »P.« zaradi pregreška zoper varnost časti, katerega je smatral doprinešenim po članku nahajajočem se v številki 13. z dné 15. julija 1892. l. Prestopek §-a 1. člena III. zakona z dné 15. oktobra 1868, št. 142. drž. zak. pa ni samostojen delikt, marveč je njegov učin vedno tedaj dognan, kadar ustanovlja vse bina tiskovine objektivni učin kakega hudodelstva ali pregreška, a se tega hudodelstva ali pregreška obtožencu prištevati ne more. Ker torej obtožba zaradi pregreška zoper varnost časti tudi obsega predlog za preganjanje zaradi omenjenega prestopka, moralo je sodišče po §-u 320. k. pr. r. staviti eventualno vprašanje, katero so porotniki potrdili. Tudi mnenje, da je navedeni prestopek oficijalen delikt, kateri sme preganjati zgolj javni obtožitelj, je pomotno, kajti ta pregrešek je po svojem bistvu malomarno doprinešenje onega kaznjivega dejanja, katero se doprinaša v vsebini tiskovine. Torej bode, če je taisto pridržano javnej obtožbi, državni pravdnik, če pa je prepuščeno zasebni obtožbi, zasebni obtožitelj poklican, da preganja zanemarjano paznost.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v svojem 4. br. za mesec april sledeči razpravi: Nješto o javnosti, neposrednosti i ustmenosti postupka i o teoriji slobodnega uvaževanja dokaza, — da li je shodno napustiti ili ograničiti pravni liek priziva, osobito proti izreci o krivnji u stvarih kaznenih. — Posilne radionice i popravionice. Berilo Stjepana Kranjčiča v skupščini dne 4. marcija t. l.

Дон Хаярд ісдан апошол XVIII. столєка, од д-ра. Р. Весниџа. Beograd 1893. 8°. 30. Pisatelj v tej monografiji popisuje življenje in delovanje slavnega Johna Howarda ter žalostno stanje kaznencev za časa, ko je živel Howard.

La Novella Esecutiva nella pratica. 90. Decisioni della Suprema Corte di Giustizia, Annotazioni e Confronti. Adolfo Marconi. Inomost. 1893. — Wagner.

Das Pressgesetz vom 17. December 1862. Nr. 5. R. G. Bl. Posebni natis iz IV. zvezka Manzove zbirke. — Dunaj 1893.

Compendien des österr. Rechtes. Das Sachenrecht. Im Grundriss systematisch dargestellt von Dr. Julius Ofner. -- Berlin. 1893. — Heymann.

Gegen die Siebenbürger Ehen. Dr. Fr. v. Call. — Dunaj. 1893. — Manz. 47. str. ml. 8°. — Predavanje v Dunajski „Juristische Gesellschaft“ dne 8. februarija 1893.

Aus dem Papierkorbe der Minister. Beiträge zur Reform der Rechtspflege und Verwaltung. — Zwangslose Hefte. — Spisuje dr. Karol pl. Kissling. I. 20 st. — Linz. 1892. — Samozaložba.

Die ethische Ausgestaltung der Ehe im Culturleben der Völker. Dr. Karl Gross. — Dunaj. 1893. -- Manz.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Po dolgem prestanku priredil je društveni odbor dne 20. aprila t. l. v hotelu „pri Slonu“ društveni večer, katerega se je udeležilo izvanredno veliko število članov, kajti sešlo se je skoro 40 društvenikov. Navzočni bili so tudi nekateri gospodje poslanci deželnega zbora kranjskega, kateri ravnokar zboruje. Po primernem pozdravu društvenega predsednika gospoda dra. Ferjančiča prečital je tajnik razpravo: „O igri“, katero priobčujemo na drugem mestu denašnje številke. Razprava vsprejeta bila je z živahnim odobravanjem in se je unela o predmetu samem živahna debata, katere se je udeležilo več društvenikov. Z ozirom na to, da je bil shod tako mnogobrojno obiskan, kar je znak, da so taki shodi zelo priljubljeni, sklenilo se je, da priredi odbor, ako mu bode možno, še tekom meseca maja zadnji shod v tej sesiji in sicer na željo, katera se je izrazila od več članov, v prostorih „Ljubljanske čitalnice“. Dan shoda se bode še pravočasno naznanil, kakor običajno.

— (Kranjska odvetniška zbornica) imela je dne 13. t. m. svojo letošnjo glavno skupščino. Po prečitanji poslovnega poročila vršile so se volitve v zbornični odbor in disciplinarni svet. Vsi dosedanji funkcionarji, kateri so po zakonu izstopili, so se zopet volili. — Važna točka dnevnega reda bilo je posvetovanje o predlogi odbora, naj se pošlje zborničin zastopnik k shodu, kateri se bode priredil tekom tega leta od vseh odvetniških zbornic kraljevin in dežel zastopanih v državnem zboru, da se posvetuje o legislativnih vprašanjih tičočih se odvetništva. Sklenilo se je, udeležiti se tega shoda in prepustiti odboru, izvolitev dotičnega odposlanca. — V listi vpisanih je sedaj 24 odvetnikov, od katerih biva v Ljubljani 14, v Novem mestu 3, v Kočevji 2, v Kranji 1, v Radovljici 1, v Postojini 1, v Kamniku 1 in na Krškem 1. Kandidatov je vseh skupaj 22 in sicer v Ljubljani 15, v Novem mestu 4, v Kočevji 1, v Kamniku 1 in v Postojini 1.

— (Odlikovanje.) Dvorni svètnik pri višjem dež. sodišču v Gradcu Julij Mitterbacher odlikovan je z viteškim križem Leopoldovega reda in viš. dež. sod. svètnik Josip Grogger z redom železne krone III. r.

— (Osobne vesti.) Imenovan je poštni koncipist Fr. Hummel v Gradcu poštним komisarjem v Trstu. — Sodni pristav Albert grof Coronini prideljen je najvišjemu sodišču. — Premeščeni so: okrajni sodnik dr. Aleksander Globočnik iz Železne Kaplje v Slovenji Gradec; okrajni sodnik Alojzij Rotschedel iz Slovenjega Gradca v Železno Kapljo; okrajni sodnik dr. Fran Voušek iz Brežic v Maribor desni breg; okrajni sodnik dr. Alojzij Fohn iz Maribora desni breg na levi breg; notar Karol Terinello iz Gorice v Gradiško; notar A. Constantini iz Gradiške v Gorico. — Upokojena sta policijski višji komisar Jan. Parma v Ljubljani z naslovom policijskega svetnika in okrajni sodnik v Radečah Anton Raab pl. Rabenau z naslovom sodnega svetovalca.

— (Umrli) dne 15. aprila t. l. Ivan Fischer, c. kr. notar in odličen rodoljub.

— (Dr. Josip Stanislav Prachenský †.) Dne 7. t. m. umrl je v Pragi tamošnji odvetnik dr. Jos. Stan. Prachenský. Pokojnik rodil se je dne 7. maja 1829. l. v Routnicah ter po končanih gimnazijskih študijah poslušal najprvo predavanja na filozofiški fakulteti Praške univerze. Ko je Prachenský napravil filozofiške izpite, pričel se je baviti s pravnimi študijami in bil l. 1856. promoviran doktorjem prava. L. 1858. postal je kazenski zagovornik ter se odlikoval s svojimi izvrstnimi zagovori v mnogih tiskovnih pravadah. L. 1861. izvoljen je bil Prachenský v deželni in državni zbor, kjer se je odlikoval ves čas svojega delovanja kot izboren govornik in iskren rodoljub češki, kateri je v mnogih govorih zagovarjal državno pravo češko. Deloval je tudi na literarnem polju in bil ves čas odličen sotrudnik češkega „Právnicka“. Dr. J. Prachenský bil je tudi z nekaterimi drugimi odličnimi pravniki češkimi ustanovnik društva „Právnická jednota“.

(Franjo Schmidt †.) Dne 18. prošlega meseca umrl je v Zagrebu Franjo Schmidt upokojeni predsednik kr. sodnega stola v Zagrebu. Pokojnik rodil se je l. 1808. v Otočcu. Bil je najprvo odvetnik v Karlovcu, a l. 1841. bil izbran mestnim svètnikom. L. 1850. imenovan je bil predsednikom sodišču v Karlovcu, ter l. 1854. svètnikom deželnega sodišča v Zagrebu ter služboval do leta 1880. Dne 28. februarija 1875. l. izbran je bil pokojnik na ustanovnej skupščini prvim predsednikom „pravničkoga društva“ v Zagrebu in pozneje imenovan v priznanje njihovih zaslug za društvo častnim članom. Radi svojega uzornega značaja bil je priljubljen pri vseh hrvaških pravnikih.

(Dr. Lothar pl. Dargun †.) Dne 29. aprila t. l. umrl je v Krakovem tamošnji vseučiliški profesor nemške državne in pravne zgodovine in tačasni dekan juridiške fakultete dr. Lothar pl. Dargun, poznat po mnogih svojih znanstvenih razpravah.

Pregled pravosodstva.

51. Žena, kateri preti vsled soprobove surovosti nevarnost telesne poškodbe, se ne more prisiliti, da bi se vrnila k možu, tudi če ni vložila tožbe radi ločitve zakona.

O. z dne 25. oktobra 1892, št. 12541. G. Z. št. 18 ex 1893.

52. Zemljiške davke, ki so glede volila še na dolgu, prevzame legatar, če ni določil zapustnik drugače. (§ 662. obč. drž. zak.)

R. z dne 8. februarja 1893, št. 1303. I. M. 885.

53. Posojilo (založitev) obrestij vojaške ženitne kavcije proti izročitvi plačilne pole in pobotnice ni dovoljena z ozirom na § 7. zak. z dne 21. aprila 1882, št. 123. drž. zak. in nar. fin. min. z dne 25. septembra 1883, št. 154. drž. zak.

R. z dne 14. februarja 1893, št. 1543., I. B. št. 16 ex 1893.

54. Pogodba, katero sklene dolžnik s svojimi upniki, da jim odšteje samo določene odstotke namesto celih tirjatev, razveljavi z jednim upnikom poprej storjeni dogovor, da dobi le-ta za svojo tirjatev več odstotkov nego drugi upniki, katerim se je to postopanje prikrivalo, tudi če se ni otvoril konkurz.

R. z dne 3. januarja 1893, št. 15222 ex 1892. G. Z. št. 17 ex 1893.

55. Med posle, omenjene v §-ih 147. c) in 148. a) konk. reda, spada tudi določitev o zahtevah, kridatarjeve žene glede stvari, katere je prinesla v vkupnost imetka (spolovinstvo).

O. z dne 7. februarja 1893, št. 757. I. B. št. 17 ex 1893.

56. Po pogodbi, da se bode plačala agentu provizija glede vseh opravil, katera se sklepajo bodisi posredno ali neposredno s strankami, katere je priporočil, sme zahtevati od principala račun o opravljenih (anal. čl. 270. trg. zak.) ter tirjati provizijo tudi od kupčij, katere so se sklenile z navedenimi strankami po končani zvezi agenta s principalom.

R. z dne 15. marcija 1893, št. 2115. I. B. 19 ex 1893.

57. V smislu čl. 357. odst. 3. trg. zak. sme kupec tirjati povračilo prizadete mu dejanjske škode, če le-ta ni pokrita po diferenci med kupno in tržno ceno; ni pa dovoljeno, da bi poljubno izračunal škodo, ne da bi se oziral na tržno in kupno ceno. — Ta odstavek se da uporabljati ne samo na fiksna, temveč tudi na opravila na opomin. (Čl. 355. in 356. trg. zak.)

R. z dne 22. marcija 1893, št. 2995. I. B. št. 18 ex 1893.

58. Za izvrševanje izvoščekove obrti potreben je pokrit voz in par konj. Te stvari se torej ne smejo zarubiti.

O. z dne 22. februarja 1893, št. 2031. Z. F. N. št. 15 ex 1893.

59. Pogoje dražbe, katera se določi na zahtevanje solastnikov radi razdelitve skupnega posestva, moči je sestaviti le v sporazumu vseh solastnikov, ali pa na podlagi pravnim potom izešle razzodbe ne pa potom izvanprepirnega postopanja.

O. z dne 6. aprila 1893, št. 1884. G. Z. št. 19 ex 1893.

60. Sodna razdelitev dražbenega skupila ne da naslova za zastavno pravico, glede zahteve prikrajšanega hipotečnega upnika v smislu §-a 37. konk. reda. — Da se izvrši ta zahteva, se mora istodobno izvršiti tudi izknjižba iste tirjatve, na katere mesto stopi poznejši upnik.

O. z dne 17. januarija 1893, št. 425. I. M. 874. G. Z. št. 18 ex 1893.

61. Tudi pri izračunjenji škode v smislu §-a 85. lit. a kaz. zak. se mora uporabljati načelo §-a 173. kaz. zak. — (cf. dvorna dekreta z dne 20. marcija 1812 in z dne 11. maja 1816, št. 981. oz. 1243. z. j. z. in § 74. kaz. zak. iz l. 1803.)

R. z dne 17. februarja 1893, št. 14616 ex 1892. I. M. 882.

62. Pri hudodelstvu po §-u 104. kaz. zak. je sokrivda izključena. Dotičnik zakrivi se ali posebnega hudodelstva v smislu §-a 105., ali pa prestopka po §-u 311. kaz. zak.

R. z dne 8. oktobra 1892, št. 8109. I. M. 841. G. Z. 18 ex 1893.

63. Kdor odstrani mejnike, ki so se postavili povodom razdelitve solastnega sveta, za časa, ko se še ni določilo, kateri solastniki dobé posamezne kose, ne zakrivi se hudodelstva v smislu §-a 199. lit. e) kaz. zak., ker je v tem času svet še skupna lastnina in še ne služijo postavljeni mejniki v dokaz meje posestev posameznih udeležencev.

R. z dne 24. februarja 1893, št. 15253. G. Z. 18 ex 1893.

64. Tudi kdor se volitve proti plačilu vzdrži, zakrivi se pregreška v smislu čl. VI. zak. z dne 17. februarja 1862, št. 8. drž. zak. ex 1863., ker razpolaga kupec z glasom prodajalčevim uprav na ta način, da mu ga zabrani oddati, ter se tako onemogoči prosta volitev.

R. z dne 3. februarja 1893, št. 11925 I. M. 884.

65. Policija ne potrebuje pri hišni preiskavi (§-a 141. in 142. k. p. r.) sodnih prič, ki so itak le preiskovalnemu sodniku na razpolaganje (§ 102. k. p. r.), ne pa njej.

R. z dne 18. februarja 1893, št. 15411. I. M. 888.

66. Obtožitelj more staviti predlog v smislu §-a 263. k. p. r. tudi potem, ko se je dokazno postopanje završilo, ter sme obtožbo proti osebi tudi tako raztegniti, da se le-ta le takrat obsodi radi dotičnega dejanja, če se ne obsodi radi istega drugi soobtoženec.

R. z dne 17. februarja 1893, št. 14899. I. M. 886.

67. Trenutka, kedaj se je pričela kazen, ne določuje preiskovalni sodnik, temveč le v §-u 13. k. p. r. omenjeni trije sodniki. — O pritožbah določuje višje sodišče. — V slučaji §-a 362. k. p. r. se ne more o tem govoriti, da bi imela pritožba ničnosti vseh; torej se ne sme uporabljati §-a 400. k. p. r. Čas kazni se je pričel v trenutku razglašene tožbe.

O. z dne 14. februarja 1893, št. 1430. I. M. 881.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**, po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,

c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika
z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národná Tiskarna“.

Dobiti je v „Národní Tiskarní“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

